

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 7 lutego 2013 r.

Poz. 708

UCHWAŁA NR XXXI/216/2012 RADY GMINY KRASNE

z dnia 28 grudnia 2012 r.

w sprawie przyjęcia " Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Krasne na lata 2013 - 2016"

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 ze zmianami), art.87 st. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się " Program opieki nad zabytkami Gminy Krasne na lata 2013 - 2016", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Krasne.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

**Przewodniczący
Rady Gminy Krasne**

Stanisław Kunysz

Załącznik do Uchwały Nr XXXI/216/2012
Rady Gminy Krasne
z dnia 28 grudnia 2012 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY KRASNE NA LATA 2013 – 2016

Krasne 2012

Spis treści

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Krasne na lata 2013-2016.
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
 - 4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.
 - 4.2.1 Gminny program opieki nad zabytkami a wojewódzkie akty prawne (analiza dokumentu).
 - 4.2.2 Gminny program opieki nad zabytkami a powiatowe akty prawne.
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).
 - 6.1 Obiekty w Gminie Krasne wpisane do rejestru zabytków
 - 6.2 Obiekty w Gminie Krasne wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.
 - 6.3 Zabytki archeologiczne.
7. Założenia programowe - zestawienie celów priorytetowych, kierunków działań i zadań do realizacji programu opieki nad zabytkami na lata 2013-2016.
8. Instrumenty wdrażania i realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Krasne.
9. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy
10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Krasne.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - Ewidencja Zabytków Gminy Krasne

Załącznik nr 2 - Wykaz stanowisk archeologicznych Gminy Krasne

Załącznik nr 3 - Spis stanowisk w układzie chronologiczno - kulturowym.

1. Wstęp

Rolę zabytków ujmuje się z reguły w kategoriach historycznych oraz estetycznych.

Są one cenione jako wytwory i świadectwa historii pozostałej po przodkach. Podnoszą prestiż i urodę otoczenia. Decydują o pięknie miast i wiejskich krajobrazów. Zabytki są też cennym elementem kultury przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia człowieka. Zachowanie, ochrona i konserwacja zabytków to ważna realizacja zadań, która wyróżnia obszar gminy, przesądza o jej atrakcyjności kulturalnej, turystycznej, a także przyczynia się do rozwoju społeczno- gospodarczego gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. To dokument o charakterze pomocniczym i uzupełniającym istniejące akty gminnego planowania przestrzennego. Nie ma on jednak statusu aktu prawa miejscowego, nie może stanowić samodzielnej podstawy rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej.

Podstawowym celem opracowania programu opieki nad zabytkami jest określenie zasadniczych kierunków działań oraz kluczowych zadań, jakie winny być realizowane dla poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Krasne, dla zachowania śladów przeszłości. Program ma określić pewien stan idealny, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami - wskazywać zadania konieczne do wykonania, ale też sugerować sposoby ich realizacji. Ma służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących wspierania, inicjowania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, również upowszechniać i promować dziedzictwo kulturowe.

Program opieki nad zabytkami wymaga cyklicznej aktualizacji z uwagi na zmieniające się przepisy prawa oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i kulturowe, a także zmieniający się stan zasobów dziedzictwa kulturowego.

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Krasne na lata 2013-2016.

Podstawę prawną dla opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Krasne stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568 z późn. zm.). Określa ona w art. 87, iż Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program ten ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto ustawa określa, że gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, a następnie jest on ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego. Wójt co 2 lata sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Prawne uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce zostały określone m. in w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483), który mówi, iż Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Następnie w art 6 ust. 1 ustawodawca stwierdził, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju. Natomiast art. 86 określa, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Ponadto głównym aktem regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). W art. 3 ustawodawca określił, iż przez **zabytek** rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Za **zabytki nieruchome** uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

Za **zabytki ruchome** uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, a także przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytkami archeologicznymi są pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. **Ochrona zabytków** polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrole stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystanie z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości oraz popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku i o jego znaczeniu dla historii kultury.

Kolejna ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) w art. 7 ust. 1 pkt 9 określa, że do zadań własnych gminy należy zaspakajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w szczególności m.in. w sprawach kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Ponadto kwestie ochrony zabytków regulują następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r., Nr 102 poz. 651 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku - Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r., Nr 243 poz. 1623 z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647);
- 4) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r., nr 151 poz. 1220 z późn. zm.).

oraz

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

4. 1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 86 ust.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 r. głównym opracowaniem wskazującym system ochrony dziedzictwa kulturowego Państwa winien być sporządzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Od kilku lat funkcjonują tezy do krajowego programu, które wskazują m. in. na potrzeby powiązań zasobów dziedzictwa kulturowego z walorami środowiska przyrodniczego, promowania wartości materialnych i niematerialnych, podnoszenia rangi zabytków oraz wzmocnienia roli zabytków w branży turystycznej. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem Krajowego Programu Ochrony Zabytków.

Kolejnym strategicznym dokumentem o charakterze krajowym jest Narodowa Strategia Rozwoju Kultury, której elementem jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”.

Wskazuje ona politykę Państwa określoną do 2013 roku w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego. Instrumentami wdrażania strategii są programy operacyjne, stanowiące podstawę finansowania działań w zakresie dziedzictwa kulturowego z budżetu Państwa, rozdysponowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zarówno Programy, jak i ich zakresy, ulegają zmianie w poszczególnych latach. Dotychczas najważniejszym z nich jest ogłaszany corocznie Program Operacyjny „Dziedzictwo Kulturowe”, posiadający wyróżnione priorytety i działania. Umożliwia on pozyskiwanie środków finansowych na przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych oraz rewaloryzacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych, rozwój ośrodków muzealnych, kultywowanie tradycji ludowych, czy ochronę zabytków archeologicznych.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1 Gminny program opieki nad zabytkami a wojewódzkie akty prawne (analiza dokumentu).

Dokumentem strategicznym w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie wojewódzkim jest Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2010-2013 przyjęty Uchwałą Nr XLIV/845/10 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 marca 2010 r. W Programie dostrzeżono kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Krasnem.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).

Dokumentami odnoszącymi się do zagadnień dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym są:

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krasne przyjęte uchwałą Nr XLI/302/2009 Rady Gminy Krasne z dnia 2 grudnia 2009 r. Określono w nim, iż polityka w zakresie ochrony dóbr kultury polegać będzie na:
 - a) ochronie reliktyw cmentarzy przykościelnych,
 - b) zachowaniu zieleni otaczającej zespoły sakralne, zwłaszcza starodrzewy,
 - c) właściwej ekspozycji zabytków poprzez zachowanie osi widokowych i kształtowanie otoczenia w nawiązaniu do obiektu zabytkowego,
 - d) podnoszeniu standardów funkcjonalnych obiektów zabytkowych z zachowaniem ich wartości kulturowych i architektonicznych oraz właściwym ich zagospodarowaniu,
 - e) promocji obiektów zabytkowych poprzez ich oznaczenie, właściwą ekspozycję i popularyzację (foldery, widokówki, szlak kulturowy) co pozwoli na poznanie dziedzictwa kulturowego gminy i stanowić będzie atrakcję turystyczną.
- 2) Strategia rozwoju Gminy Krasne na lata 2007-2015 przyjęta uchwałą Nr XVI/93/08 Rady Gminy Krasne z dnia 29 stycznia 2008 r. W analizie uwarunkowań rozwoju gminy w dziedzinie kultury podkreślono, iż do mocnych stron zaliczono obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie Gminy. Jednym z celów strategii jest wspieranie renowacji obiektów zabytkowych.
- 3) Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazu dla Gminy Krasne, w którym wyznaczono następujące rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:

A - strefa pełnej ochrony konserwatorskiej, która obejmuje historyczny zespół kościelny i dworskiej oraz ważniejsze pojedyncze obiekty zabytkowe m.in. dla zabytkowego kościoła w

O - strefa ograniczonej ochrony zachowanych reliktyw po nieistniejących założeniach dworsko parkowych i folwarczno - ogrodowych.

E - strefa ochrony pośredniej - ekspozycji zespołów zabytkowych,

K - strefa ochrony krajobrazu.

Ciągi, punkty i strefy widokowe. Stanowiska archeologiczne.

- 4) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Krasne na lata 2004 - 2013 przyjęty uchwałą Nr XIX/84/04 Rady Gminy Krasne z dnia 26 sierpnia 2004 r. W dokumencie tym zaznaczono, że atrakcyjność gminy zwiększają jej walory poza przyrodnicze, do których zalicza się przede wszystkim zabytki.

- 5) Gminny program ochrony środowiska dla Gminy Krasne przyjęty uchwałą Nr XVIII/166/2004 Rady Gminy Krasne z dnia 31 sierpnia 2004 r. podkreśla, iż należy chronić unikatowe walory przyrodnicze i krajobrazowe poprzez oparcie na zasadach ekorozwoju gospodarczej działalności człowieka. Chronić i konserwować zabytki architektury. Wprowadzać i rozwijać regionalne formy w budownictwie i architekturze.
- 6) Plan odnowy miejscowości Krasne gm. Krasne przyjęty uchwałą Nr XXXII/233/09 Rady Gminy Krasne z dnia 26 marca 2009r
- 7) Plan odnowy miejscowości Malawa, gm. Krasne przyjęty uchwałą Nr XXXVI/258/09 Rady Gminy Krasne z dnia 17.07.2009r. W dokumencie stwierdzono, że atrakcyjność miejscowości zawieszają jej walory poza przyrodnicze, do których zalicza się w szczególności zabytki. Zarejestrowane bądź zewidencjonowane przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyślu Delegatura w Rzeszowie.
- 8) Plan odnowy miejscowości Palikówka gm. Krasne przyjęty uchwałą Nr L/349/10 Rady Gminy Krasne z dnia 16 lipca 2010r

6.1 Obiekty w Gminie Krasne wpisane do rejestru zabytków.

Zgodnie z artykułem 8. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rejestr zabytków prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. W przypadku rejestru województwa podkarpackiego jest nim Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Przemyślu. Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków wydając decyzje administracyjną. Ponadto do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2). Zabytki na terenie Gminy są historycznym dowodem tradycji, wielokulturowości, zamożności i religijności osób zamieszkujących ten teren. Dla pokoleń są wspólnym dziedzictwem. Pozwalają naocznie zrozumieć przemiany jakie następowały przez wieki w społeczeństwie. Zabytki wpisane do rejestru zabytków znajdujące się na terenie Gminy Krasne to:

Lp.	(zabytki NAZWA nieruchome)	Miejsce	Nr decyzji
1.	Zespół kościelny - kościół p.w. Wniebowzięcia NMP Krzyż	Krasne	Ldz.KS. I-5340/10/80, Nr rejestru Ks. A-1059 Rzeszów, dnia 19 marca 1980r.
2.	Kaplica cmentarna Bielańskich	Krasne	Ldz. UOZ -44148/82/2006 Nr rejestru A- 161 Przemyśl, dnia 30.05.2006r.
3.	Kolumna zwieńczona rzeźbą św. Antoniego	Krasne	Ldz. SOZ-4-4148/7/2006 Nr rejestru A- 144 Przemyśl, dnia 09.03.2006r.
4.	Kościół fil. p.w. św. Marii Magdaleny	Malawa	Ldz. PSOZ - 5340/5/94 Nr rejestru A- 1272 Rzeszów dn.03.06.1994 r.

Lp.	NAZWA (zabytki ruchome)	Miejsce	Nr decyzji
1.	Wypożyczenie i wystrój zespołu dawnego kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP	Krasne	Ldz. UOZ- 24141/10/2007 Nr rejestru B- 179 Przemyśl, dnia 15.02.2007r.
2.	Wypożyczenie kościoła filialnego p.w. Św. Marii Magdaleny	Malawa	Ldz. UOZ - 24141/13/2007 Nr rejestru B- 191 Przemyśl, dnia 26.02.2007r.

Kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP w Krasnem usytuowany jest w środkowej części wsi, po wschodniej stronie głównej drogi prowadzącej przez wieś. Znajduje się na niewielkim wzniesieniu opadającym ku drodze. Otacza go ceglany mur, w którego ciągu od strony północnej umieszczona jest dzwonnica, a także dwie murowane kapliczki (od strony północnej i wschodniej). Teren pomiędzy kościołem a ogrodzeniem (dawny cmentarz przykościelny) porastają liczne drzewa iglaste i liściaste.

Późnobarokowy kościół parafialny w Krasnem wzniesiony został w latach 1742 - 1748 z fundacji księcia Jerzego Ignacego Lubomirskiego na miejscu poprzedniego, drewnianego, ufundowanego przez Mikołaja Spytkę Ligęzę w 1627 r. po najeździe tatarskim (podczas którego spłonął wcześniejszy kościół, być może pochodzący jeszcze z fundacji Małgorzaty Rzeszowskiej z czasów powstania parafii w XV w.).

Architekci i budowniczowie kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP nie są znani. Budowę rozpoczęto za probostwa ks. Jana Stolarskiego, kontynuował ją jego następca - ks. Jan Śliwiński, a później ks. Maciej Spriment. Konsekracji kościoła dokonał biskup przemyski W. Sierakowski - 14.IX.1752 r. W późniejszych wiekach kościół był wielokrotnie przebudowywany i remontowany. Najpoważniejsza przebudowa miała miejsce w latach 1936 - 1937, za probostwa ks. kan. Stanisława Siary. Kościół został wówczas znacznie powiększony poprzez przedłużenie nawy w kierunku zachodnim o 8 m. W tym samym czasie dobudowano do niego po bokach prezbiterium, zakrystię i skarbiec z przedsionkiem. Prace budowlane przy świątyni prowadził majster Birula z Rzeszowa, według projektu arch. Zygmunta Bila. Kolejny poważny remont miał miejsce w latach 70-tych. Wtedy przeprowadzono m. in. rekonstrukcję pierwotnego ogrodzenia kościoła oraz prowadzono prace przy kanalizacji i ogrzewaniu kościoła (1971 r.). W roku następnym odnowiono wnętrze świątyni, jak również wykonano restaurację ołtarzy i ambony oraz chrzcielnicy (do prac tych zatrudniony został Wacław Koncewicz z Wrocławia). Kolejną inwestycją było odnowienie obrazów w ołtarzach i stacjach drogi krzyżowej przez art. kons. Leonarda Czajkowskiego w 1978 r.

Kościół parafialny został wybudowany z cegły i otynkowany. Jest to obiekt orientowany, jednonawowy, z węższym prezbiterium. Późniejsze przybudówki po bokach prezbiterium nadały planowi świątyni kształt krzyża łacińskiego. Masywne mury pokryte są gładkim tynkiem. Kościół nakryty jest stromym dachem dwuspadowym krytym dachówką ceramiczną, nad prezbiterium znajduje się dach wielopłaszczyznowy, a przybudówki nakryte są dachami płaskimi. Dach nad nawą posiada więźbę krokwiowo - płatwiową ze stolcami. W kalenicy nawy głównej usytuowana jest ośmioboczna wieżyczka na sygnaturkę z cebulastym hełmem pobitym blachą.

Mury zewnętrzne kościoła koronowane są profilowanymi gzymsami, z małymi daszkami okapowymi na wysokości okien (na lizenach). W ścianach bocznych kościoła umieszczone są wysokie okna z masywnymi, profilowanymi w tynku nadokiennikami zwieńczonymi kuliście i ujętymi kluczami. Fasada frontowa jest jednoosiowa z masywnym, zwieńczonym półkuliście portalem, w którym znajdują się dwuskrzydłowe drzwi z przeszklonym nadświetlem. Nad portalem umieszczona jest mała wnęka z figurką Matki Boskiej oraz duży, kolisty, ślepy otwór okienny. Kościół posiada szczyt w formie trójkątnej, rozdzielony gzymsem, ze spływami, w narożach ujęty murkami zwieńczonymi kulami. Szczyt ten dodatkowo zwieńczony jest kutym metalowym krzyżem.

Ściany wewnątrz kościoła są tynkowane i bielone, ze skromną dekoracją w postaci współczesnej polichromii. Strop nad nawą i prezbiterium jest płaski, tynkowany, również opracowany malarsko, z polichromią figuralną i ornamentálną. Kościół parafialny posiada zabytkowe wyposażenie pochodzące w większości z czasów budowy świątyni. Główny ołtarz jest barokowy, uszaty, bogato polichromowany (z XVIII w.). Umieszczony jest w nim obraz przedstawiający Wniebowzięcie NMP (nawiązujący do wezwania świątyni). Ołtarze boczne również są barokowe (z poł. XVIII w.). Z XVIII w. pochodzi także barokowa ambona, polichromowana, z bogatą dekoracją w postaci spływów, gzymsów, plakiet. W tym samym stylu wykonana została puszkowa chrzcielnica. Prospekt organowy jest późniejszy, pochodzi z końca XIX w. (z tego samego okresu pochodzą organy). Obrazy drogi krzyżowej również powstały pod koniec XIX w.

W skład zespołu kościoła parafialnego w Krasnem wchodzi również dzwonnica. Usytuowana została na terenie przylegającym do kościoła. Wybudowano ją w murze otaczającym kościół, w jego północno - zachodniej części, w pobliżu bramy wejściowej na dziedziniec. Dzwonnica ta wzniesiona została w 1899 r., wymurowano ją z cegły i otynkowano. Wybudowana została w formie ściany wkomponowanej w mur kościoła i przeprutej trzema otworami, w których zawieszono zostały dzwony. Prostopadłościenna bryła dzwonnicy przewyższa wysokością około dwa razy wysokość muru kościelnego. Szerokość ściany dzwonnicy jest około 1/2 raza większa od szerokości tego muru. W środkowej części ściany dzwonnicy, pod jej środkowym otworem znajduje się jedna z przypór podpierających od tej strony mur kościelny. W jej pobliżu rosną dwa modrzewie.

Sklepione kolebkowo otwory na dzwony są jednakowej wysokości. Dwa boczne mają jednakową szerokość, środkowy jest nieco szerszy. Dolne części tych otworów znajdują się na wysokości górnej krawędzi muru kościelnego. Fronton dzwonnicy jest jednakowy od strony północno - zachodniej i południowo - wschodniej. Składa się on z czwórbocznego tympanonu obramionego gzymsem, z zaznaczoną oddzielną fakturą datą budowy dzwonnicy - „R 1899”. Tympanon przykryty jest dachówką - karpiówką ułożoną jak na

daszku dwuspadowym. Na kalenicy zamocowany jest murowany krzyż łaciński. Od tympanonu odchodzą dwa boczne ramiona, nachylone pod łagodnym kątem, jak w jednospadowym daszku, również kryte dachówką - karpiówką. Całe pole wewnętrzne frontonu z obydwu stron ściany dzwonnicy zaakcentowane jest obiegającym je fazowanym gzymsem.

W arkadowych otworach dzwonnicy zawieszono są trzy dzwony. Największy umieszczony jest w otworze środkowym. Odlany został ze stopów brązu w warsztacie Felczyńskich w Przemyślu w 1953 r. (dokładne datowanie umożliwia napis umieszczony na dzwonie). Średni co do wielkości dzwon zawieszony jest w otworze od strony południowej. Również został on odlany z brązu w warsztacie Felczyńskich w Przemyślu - w 1978 r. (o czym świadczy napis). Najmniejszy z dzwonów (sygnaturka) umieszczony został w otworze od strony północnej. Pochodzi z tego samego warsztatu co poprzednie, jednak nie jest datowany.

Niedaleko dzwonnicy, przy murze otaczającym kościół, usytuowana jest kapliczka. Znajduje się ona w środkowej części boku północnego tego muru. Frontem zwrócona jest w kierunku południowym - w stronę elewacji północnej kościoła. Po jej bokach rosną dwa modrzewie. Kapliczka ta wzniesiona została w stylu barokowym, równoległe z budową kościoła i muru przykościelnego w roku 1742. Prawdopodobnie używana była podczas procesji Bożego Ciała.

Omawiana kapliczka wybudowana została z cegły i otynkowana. Wzniesiono ją na rzucie prostokąta, z trzech stron nie posiada ścian bocznych (jest otwarta), ma jedynie ścianę tylną od północy. Składa się z dwóch kolumn samodzielnie podtrzymujących dach i dwóch kolumn częściowo wkomponowanych w mur i tylną ścianę kapliczki. Bazy kolumn stojących samodzielnie mają nieco większą średnicę niż same kolumny. Trzony tych kolumn zwieńczone są gzymсами obiegającymi. Podobne gzymсы znajdują się na „półkolumnach” wkomponowanych w mur i ścianę tylną kapliczki. Głowice kolumn rozszerzają się górą w łuki sklepiające boki kapliczki. Posiada ona sklepienie krzyżowe.

Kolumny podtrzymują dach kapliczki. Jest to dach dwuspadowy, kryty dachówką karpiówką. Na frontonie kapliczki znajduje się tympanon obramiony gzymsem. Trójkątne pole tympanonu jest jakby „złamane” po bokach przez przedłużenie dwóch frontowych kolumn. Pod frontonem znajduje się daszek okapowy wykonany z blachy. Z trzech stron kapliczki (oprócz ściany tylnej) pod jej dachem poprowadzono fazowany gzymс obiegający. We wnętrzu kapliczki, przy ścianie tylnej, pomiędzy „półkolumnami” usytuowana jest wymurowana z cegły i otynkowana mensa w kształcie prostopadłościennego bloku. Na środku mensy dostawiony jest murowany postument, służący prawdopodobnie jako miejsce, gdzie w trakcie procesji Bożego Ciała stawiano monstrancję. Postument ten ma kształt przepołowionego walca, którego górną część ozdabia obiegający go gzymс. We wnętrzu kapliczki, na ścianie tylnej, tuż nad mensą widoczne są (słabo) ślady polichromii przedstawiającej głowę Chrystusa w koronie cierniowej.

W skład zespołu kościelnego w Krasnem wchodzi także druga kapliczka, prawie identyczna z poprzednio opisywaną. Jest ona usytuowana w środkowej części boku wschodniego muru otaczającego kościół, tuż obok bramy przez którą można przejść z terenu kościelnego na teren plebani. Kapliczka ta zwrócona jest frontem w kierunku zachodnim, w stronę wschodniej elewacji kościoła. W pobliżu rośnie lipa i modrzew. Podobnie jak poprzednia, kapliczka ta wzniesiona została w stylu barokowym, równoległe z budową kościoła i muru przykościelnego w roku 1742. Prawdopodobnie również była używana podczas procesji Bożego Ciała.

Także i ta kapliczka wybudowana została z cegły i otynkowana. Ją też wzniesiono na rzucie prostokąta, bez ścian bocznych, ma jedynie ścianę tylną od wschodu. Składa się ona (podobnie, jak wcześniej opisywana) z dwóch kolumn samodzielnie podtrzymujących dach i dwóch kolumn częściowo wkomponowanych w mur i tylną ścianę kapliczki. Trzony tych kolumn zwieńczone są obiegającymi je gzymсами. Podobne gzymсы znajdują się na „półkolumnach” wkomponowanych w mur i ścianę tylną kapliczki.

Także i w tym przypadku głowice kolumn rozszerzają się górą w łuki sklepiające boki kapliczki. Posiada ona sklepienie kolebkowe.

Od poprzednio opisywanej kapliczki różni się ona zasadniczo jedynie frontonem. Kapliczka ta posiada tympanon zbliżony w formie do trójkąta o równych bokach i wierzchołku uformowanych w łagodny „ośli grzbiet”. Tympanon ten kryty jest blachą (dwuspadowy dach kryty jest dachówką karpiówką). Kapliczkę ozdabia z trzech stron poprowadzony pod dachem fazowany gzymс obiegający. W jej wnętrzu, przy ścianie tylnej, pomiędzy „półkolumnami” wkomponowanymi w mur, umieszczona została mensa ołtarzowa z „uskokiem” w części środkowej ściany przedniej. Wymurowana ona została z cegły i otynkowana. Mensa ta posiada kształt prostopadłościanu. Na jej środku znajduje się murowany postument o formie przeciętego na pół

walca, ozdobionego w górnej swej części obiegającym go fazowanym gzymsem (podobnie, jak miało to miejsce w poprzednio opisywanej kapliczce). Postument ten spełniał prawdopodobnie podobną funkcję jak w tamtej kapliczce (podczas procesji Bożego Ciała stawiano na nim monstrancję). Nad mensą ołtarzową, na ścianie tylnej znajdują się (słabo obecnie widoczne) ślady polichromii przedstawiającej Dzieciątka Jezus z nimbem wokół głowy. Bardzo istotnym składnikiem zespołu kościelnego w Krasnem jest ogrodzenie kościoła parafialnego. Wzniesione ono zostało w czasach fundacji kościoła, w połowie XVIII w. Otacza historyczne miejsce poprzednich i obecnie istniejącej świątyni w Krasnem, obejmując zapewne teren dawnego cmentarza przykościelnego. Pod koniec XIX w. miała miejsce przebudowa ogrodzenia, wtedy m.in. w jego północno - zachodniej części wzniesiono dzwonnice. Kolejne przebudowy miały miejsce w latach 1956 i 1971 (przebudowa schodów, nowe tynki, odwodnienie).

Mury ogrodzenia wzniesione zostały na obwodzie ośmioboku, o nieregularnej długości boków (od ok. 18 do 26 m). Wybudowano je z cegły i kamienia, na szerszym fundamencie kamiennym. Od strony północnej fundament ten wyrównuje znaczny spadek terenu. Poszczególne odcinki muru wzniesione zostały pomiędzy masywnymi słupkami o rzucie kwadratu i wymiarach od 0,8 x 0,8 m do 1,1 x 1,1 m. Słupki te zadaszone są czterospadowo. Wysokość ogrodzenia wynosi od 1,75 m do 2,50 m. Odcinki muru pomiędzy słupkami mają różną długość - od 2,1 do 3,3 m. Elewacje muru tynkowane są gładkimi tynkami. Segmenty muru pomiędzy słupkami nakryte są daszkami dwuspadowymi.

W ciągu muru ogrodzenia umieszczone są liczne, rozdzielające go elementy. W murze od strony zachodniej znajduje się brama główna. Dwuskrzydłowa kuta furta zawieszona jest pomiędzy wysokimi (ok. 3 m) słupami przykrytymi czterospadowymi daszkami. Dojście do niej prowadzi po masywnych schodach o kamiennych stopniach, obramionych niską murowaną balustradą. W północno - zachodnią część muru ogrodzenia wpisana jest dzwonnica. Wzniesiono ją za probostwa ks. Siary w 1899 r., na miejscu wcześniejszej kapliczki (podobnej do dwóch innych, które zachowały się tutaj do chwili obecnej).

We wschodniej części muru znajduje się dwuskrzydłowa brama z furtką (jest ona wykonana współcześnie z metalowych kątowników). Na odcinku muru pomiędzy tą bramą a dzwonnica usytuowana jest kapliczka. Podobna kapliczka znajduje się nieco na wschód od bramy. W południowym odcinku muru umieszczona jest jednoskrzydłowa, metalowa furka prowadząca w kierunku organistówki (obecnie nieistniejącej), teraz jest to przejście do nowowzbudowanego kościoła. Bramka ta wykonana została na miejscu istniejącej tu wcześniej czwartej kapliczki.

Kaplica grobowa Bielańskich. Jest ona usytuowana na cmentarzu parafialnym, znajdującym się w środkowej części wsi, po zachodniej stronie głównej drogi wiejskiej. Kaplica położona jest w starszej, prostokątnej części cmentarza. Teren tej części otoczony jest płotem z metalowej siatki i starodrzewiem (lipy) rosnącym wzdłuż granicy cmentarza.

Kaplica wzniesiona została przez Emilię Bielańską ku pamięci jej męża - dr Bronisława Bielańskiego, który ciężko ranny na polowaniu, zmarł 27.02.1883 r. Jest to kaplica murowana, wybudowana w stylu neogotyckim. Wzniesiona została na planie zbliżonym do prostokąta, z prezbiterium zwieńczonym trójbocznie. Ceglane mury posadowiono na kamiennym fundamencie. Z zewnątrz ujęte są masywnymi ceglanymi szkarpami. Są to szkarpy uskokowe, osłonięte górą płaskimi daszkami, pokrytymi płytami kamiennymi. Fasadą frontową kaplicy jest jednoosiowa z ostrołukowym otworem drzwiowym i kolistym otworem okiennym umieszczonym ponad drzwiami. Na frontonie znajdują się dwa herby: Gryf - Bielańskich i Korczak - Komorowskich (rodowe nazwisko Emilii Bielańskiej). Herby te wskazują na fundatora kaplicy.

Kaplica przykryta jest dwuspadowym dachem o więźbie krokwiowo - płatwiowej. Nad prezbiterium jest dach trójspadowy. Pokryty jest on dachówką ceramiczną. Pod okapem dachu poprowadzony jest uskokowy ceglany gzymś. Szczyt kaplicy zwieńczony jest od północy kutym krzyżem. Wewnątrz ściany są tynkowane i bielone. Sklepienie nad nawą kaplicy jest kolebkowe, a nad prezbiterium gwiaździste. W trójbocznym zamknięciu prezbiterium umieszczone są ostrołukowe, trójdzielne okna - mocowane na stałe. W bocznych elewacjach znajdują się profilowane w cegle ślepe wnęki (lizeny?). Do wnętrza kaplicy prowadzą dwuskrzydłowe, współczesne drzwi, z zachowanym neogotyckim, przeszklonym nadświetlem.

W kaplicy umieszczony został drewniany neogotycki ołtarz, o bogatym wystroju, z wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego. Znajdują się tu również skromne neogotyckie stalle. Jest tu także wejście do podziemi, gdzie zostali pochowani: dr Bronisław Bielański, jego córka - Marianna Noelowa (wraz ze swoją córką) oraz księża: Stanisław Siara, Tomasz Jarocho i Władysław Borawiak. Epitafia poświęcone ich pamięci umieszczone są na ścianach kaplicy. Obecnie kaplica ta pełni funkcję domu przedpogrzebowego.

Na terenie gminy Krasne znajduje się także inny zespół kościelny - w Malawie. Zespół ten składa się z kościoła parafialnego, dzwonnicy, ogrodzenia wraz z bramą i czterema kapliczkami. Przez długie lata do zespołu tego należała również murowana plebania, usytuowana ok. 150 m na wschód od kościoła, nad skarpą opadającą w kierunku północno - wschodnim, wzniesiona w 1882 r. w stylu pseudoklasykistycznym, została jednak rozebrana w maju 1965 r., gdy wybudowano nową plebanię.

Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Malawie usytuowany jest w środkowej części wsi, na wzniesieniu znajdującym się po południowej stronie głównej drogi wiejskiej. Obecnie istniejący kościół wzniesiony został na nowym miejscu, nieco na wschód od poprzedniego, drewnianego, który uległ spaleni 6 maja 1921 r., a wybudowany został w latach 1721 - 1722 z fundacji Józefa Pnińskiego, dzierżawcy Malawy, na miejscu wcześniejszego, również drewnianego, rozebranego ze starości w 1720 r. (pierwsza wzmianka o parafii św. Wawrzyńca w Malawie pochodzi z 1549 r.). Obecny kościół wzniesiony został w latach 1921 - 1923 z fundacji parafian oraz Polonii amerykańskiej. Pracami kierował ówczesny proboszcz - ks. F. Kotula. W 1923 r. ukończony już kościół został poświęcony przez ks. biskupa Karola Józefa Fischera, a konsekrowany przez ks. bpa Franciszka Bardę.

Obecnie istniejący neogotycki kościół jest orientowany, trójnawowy, z węższym prezbiterium. Prezbiterium zamknięte jest trójbocznie, posiada dwie prostokątne przybudówki (zakrystia i skarbczyk). Kościół od frontu posiada wieżę, w której przyziemiu znajduje się przedsionek. Po obu stronach wieży usytuowane są dwa przedsionki na planie wieloboku.

Kościół wymurowany został z cegły z użyciem kamienia. Fundament wykonany jest z betonu i cegły. Cokół ścian do wysokości ok. 1,2 m obłożony jest kamienną okładziną. Masywne mury, o grubości ok. 60 cm, wykonane zostały z czerwonej cegły łączonej cementowo - wapienną zaprawą. Mury z zewnątrz opięte są ceglanyymi szkarpami, rozdzielonymi na wysokości ok. 5 m małymi kamiennymi szczycikami z dwuspadowymi daszkami. Wejście główne znajdujące się w fasadzie, oraz boczne w przedsionkach, ujęte są masywnymi ceglanyymi pilastrami podtrzymującymi wydatne gzymsy. Ściany na zewnątrz zwieńczone są ceglanyim fryzem arkadkowym i profilowanym gzymsem. Fasada frontowa kościoła jest trójosiowa z masywną kwadratową wieżą oszkarpowaną uskokowo. Wieża ta jest czterokondygnacyjna, dostępna klatką schodową z krętymi schodami, po stronie południowej.

Fasada posiada wystrój neogotycki, o bogatym detalu architektonicznym. Nad wejściem głównym i bocznymi znajdują się trójkątne szczyciki wsparte na szerokim profilowanym gzymse przechodzącym w nadproże drzwi. W szczycikach bocznych umieszczone są koliste otwory, oflankowane masywnymi kamiennymi sterczynami. W szczyciku głównego wejścia do kościoła znajduje się przeszklony, półkoliście zamknięty otwór. W szczycie fasady widnieją również koliste otwory na poddasze. Otwory okienne wieży są zróżnicowane na poszczególnych kondygnacjach, wszystkie są przeszklone. W ścianach prezbiterium oraz w elewacjach bocznych kościoła umieszczone są smukłe, ostrołukowo zamknięte okna, przeszklone witrażami. Otwory drzwiowe kościoła są duże, prostokątne, z dębową stolarką. Ściany wewnątrz świątyni w dolnych partiach osłonięte zostały dębową boazerią, powyżej ozdabia je polichromia ornamentalna i figuralna. Kościół ten posiada chór muzyczny wsparty na filarach, przechodzący w kondygnację wieży, z neogotyckim prospiektem organowym pochodzącym z czasów jego budowy.

Sklepienia kościoła są zróżnicowane. Nad prezbiterium jest sklepienie gwiazdiste i krzyżowo - żebrowe, z żebrami wspartymi dołem na wydatnych wspornikach. W wysklepkach umieszczona jest polichromia ornamentalna. Nawa główna nakryta jest sklepieniami krzyżowo - żebrowymi z bogatą polichromią o motywach figuralno - ornamentalnych. Nad nawami bocznymi znajdują się również sklepienia krzyżowo - żebrowe, jednak o skromnym wystroju. W przedsionku pod wieżą jest sklepienie krzyżowe, natomiast w przedsionkach bocznych i w przybudówkach są stropy płaskie. Kościół przykryty jest dachami siodłowymi i pulpitowymi, krytymi blachą. Wieża nakryta jest ostrosłupowym hełmem zakończonym kulą z krzyżem. W kalenicy nawy głównej umieszczona jest mała, czworoboczna wieżyczka na sygnaturkę.

Kościół parafialny posiada zabytkowe wyposażenie wnętrza, w większości neogotyckie, pochodzące z czasów powstania świątyni. Są to m.in. trzy ołtarze (główny i boczne) - o bogatym detalu stolarskim i złoceniach, droga krzyżowa - płaskorzeźbiona i polichromowana, chrzcielnica - puszkowa, o skromnym detalu, oraz dębowe stalle i konfesjonały. Od czasów powstania kościół ten parokrotnie był remontowany i odnawiany. Już w 1931 r. wymieniono pokrycie dachu z dachówki na blachę. W latach 1953 - 1954 odnowione zostały polichromie. Natomiast w 1969 i 1970 r. zainstalowano ogrzewanie, a także położono nowe posadzki i dębowe boazerie. Wreszcie w 1991 r. przeprowadzono niezbędne prace dekarские i murarskie (m.in. nad przedsionkami).

W skład zespołu kościelnego w Malawie wchodzi również dzwonnica. Wpisana została w murowano - metalowe ogrodzenie placu kościelnego, usytuowana jest na zachód od kościoła. Dzwonnica ta wzniesiona została na planie prostokąta. Wybudowano ją z cegły, w formie trzech arkad nakrytych wspólnym dachem. Od strony wschodniej przylega do niej kapliczka, od zachodniej małe pomieszczenie gospodarcze. Fundament dzwonnicy wykonany jest z betonu i kamienia. Ściany wymurowano z czerwonej cegły palonej, w formie trzech arkad zamkniętych górą półkoliście. Na wysokości ok. 1,50 m znajdują się trzy półki nakryte betonowymi, dwuspadowymi daszkami, o obrysie mniejszym od arkad. Na wysokości około 4 m na stalowych belkach zawieszono dzwony. Dzwonnica przykryta jest dwuspadowym daszkiem o łagodnych połaciach, pokrytych dachówką. Na kalenicy dachu umieszczony jest murowany z cegły masywny krzyż. W arkadzie środkowej zawieszony jest największy dzwon - „Św. Franciszek”, fundowany przez ks. proboszcza F. Kotulę. W prawej arkadzie znajduje się dzwon „Św. Piotr”, a w lewej „Św. Jan”, ufundowane w 1938 r. przez rodziny mieszkające w tej parafii. Dzwonnica wzniesiona została ok. 1923 r., tuż po ukończeniu budowy kościoła. Wybudowano ją z funduszy mieszkańców parafii oraz ich krewnych zamieszkałych w USA. Od czasów budowy do chwili obecnej przetrwała bez większych zmian.

Do zespołu kościoła parafialnego p.w. św. Wawrzyńca w Malawie należy również otaczające go ogrodzenie wraz z bramą główną z dwoma furtami bocznymi, furtką boczną i czterema kapliczkami. Wzniesione ono zostało wspólnym wysiłkiem parafian wraz z kościołem w latach 1921 - 1923. Inicjatorem jego budowy był ówczesny proboszcz w Malawie, ksiądz F. Kotula. Ogrodzenie otacza kościół i teren przykościelny z wszystkich stron. Brama główna znajduje się w jego północno- zachodniej części. Wzniesione zostało na rzucie elipsy. Przy jego północnej części usytuowane są trzy kamienne nagrobki, a w pobliżu bramy głównej - drewniany krzyż misyjny. Pomiędzy ogrodzeniem a kościołem rozpościera się trawnik, na którym rosną krzewy ozdobne.

Ogrodzenie kościoła p.w. św. Wawrzyńca składa się z murowanych z cegły filarów i przymocowanych między nimi żeliwnych prętów tworzących kratownicę. Jego podstawę stanowi wzniesiony z cegły i otynkowany niski, prostopadłościenny murek. W górnej części krawędzie murku zostały sfazowane. Murek podzielony jest na fragmenty oddzielone od siebie prostopadłociennymi filarami, wzniesionymi z nie otynkowanej cegły, tworzącymi z nim całość. Boczne powierzchnie filarów są szersze niż boczne powierzchnie muru i w przecięciu z nim tworzą uskoki. Filary przykryte są betonowymi płytami o krawędziach wysuniętych nieco ponad ich zwieńczenie. Do bocznych powierzchni filarów wzdłuż murków przymocowane zostały po cztery żeliwne pręty, krzyżujące się poprzecznie z innymi - metalowymi, zastrzonymi w górnej części. Miejsce skrzyżowania się prętów ozdobione są dodatkowo mniejszymi pręcikami, wyginanymi w woluty.

Brama główna ogrodzenia składa się z dwóch wysokich, murowanych z cegły, nie otynkowanych, prostopadłociennych filarów ustawionych na otynkowanych cokołach i przykrytych, podobnie jak pozostałe, betonowymi płytami. Do tych filarów zamocowane są dwa skrzydła bramne utworzone z żeliwnych, ozdobnie kutych krat. Przy bramie znajdują się dwie boczne furty z analogicznymi kratownicami, przymocowanymi do identycznych filarów, jak w reszcie ogrodzenia. Podobna furtka znajduje się w jego południowo - wschodniej części.

W skład ogrodzenia kościoła wchodzi także cztery kapliczki. Kapliczki te rozmieszczone zostały prawie symetrycznie naprzeciw siebie, po dwie w przeciwległych bokach ogrodzenia. Są to obiekty prawie identyczne, murowane z cegły, nie otynkowane, konstrukcyjnie dobrze komponujące się z resztą ogrodzenia. Kapliczki ustawione zostały na otynkowanych murkach. Każda składa się z dwóch filarów bocznych (takich jak w ogrodzeniu) pomiędzy którymi wymurowana została ceglana ścianka przykryta wąskim, dwuspadowym, ceglany daszkiem, zwieńczonym ceglany krzyżem ustawionym na kalenicy. W środkowej części ścianki wymurowana została głęboka nisza, prawdopodobnie przeznaczona do ustawienia monstrancji w czasie procesji.

Na terenie wsi Malawa oprócz kościoła parafialnego znajduje się także kościół filialny p.w. św. Marii Magdaleny. Kościół ten jest usytuowany w południowej części wsi zwanej „Podkościółek”, na wysokim wzniesieniu (ok. 394 m n.p.m.), w otoczeniu kępy starych lip. Na północny zachód od niego ustawiona została współczesna dzwonnica, skonstruowana z żelaznych szyn. Cały zespół kościelny otoczony jest ogrodzeniem z metalowych prętów.

Obecnie istniejący tutaj późnobarokowy kościół wzniesiony został około 1713 r. z fundacji Jerzego Ignacego Lubomirskiego, podobno z przeznaczeniem na pustelnię lub klasztor. Według tradycji obecna świątynia jest już trzecią wzniesioną na tym miejscu (poprzednie dwie miały być drewniane). W latach 1790 - 1847 obiekt nie był użytkowany. Ok. 1847 r. został odnowiony, późniejsze przebudowy i renowacje miały

miejsce w roku 1869, 1894, po 1915, w 1927 (przebudowa wieżyczki na sygnaturkę), po 1936 i 1946 r. Ostatnio odnawiany był w 1991 r. (m.in. pokryto dach blachą).

Kościół p.w. św. Marii Magdaleny jest murowany z cegły i otynkowany. Posadowiony został na wyodrębnionym z muru cokole. Posiada murowane szczyty, tynkowane, stanowiące przedłużenie ścian. Jest to obiekt symetryczny, wąskofrontowy. Złożony jest z wzniesionej na rzucie prostokąta nawy, z poprzedzającej wejście od północy prostokątnej, otwartej arkadami kruchty i dobudowanej od południa prostokątnej, dwukondygnacyjnej dobudówki, mieszczącej w przyziemiu zakrystię i na piętrze - oratorium. Prezbiterium nie jest wyodrębnione. W ścianach bocznych nawy znajdują się prostokątne, arkadowe wnęki ołtarzowe, wysunięte na zewnątrz niewielkimi ryzalitami. Do ściany północnej zakrystii dostawiony jest ołtarz główny. Przy ołtarzu od wschodu znajduje się przejście z zakrystii do nawy. W północnej części nawy, przy kruchcie, usytuowana jest drewniana platforma chóru, wsparta na słupach.

Kościół ten posiada masywną, prostopadłościenną bryłę, jednokondygnacyjną, przykrytą niskim, dwuspadowym dachem. Na kalenicy dachu znajduje się wieloboczna wieżyczka na sygnaturkę przykryta baniasto - cebulastym hełmem. Jego poddasze nie jest zagospodarowane. Ryzality i zakrystia kryte dachami trójkąciowymi. Obiekt nie jest podpiwniczony. W nawie i zakrystii są sklepienia murowane, kolebkowe z lunetami. Sklepienie wsparte jest na gurtach. Kościół ma drewnianą więźbę dachową, o konstrukcji krokwiowo - stolcowej. Dachy kryte są blachą i częściowo dachówką (w narożach połaci przy szczytach dachu głównego i dachu nad kruchtą). Wewnątrz znajduje się posadzka z płytek ceramicznych ułożonych w kostkę, a w kruchcie cementowa wylewka. Na chór prowadzą jednobiegowe, drewniane schody, a do oratorium nad zakrystią - schody żelazne.

Wszystkie elewacje kościoła są tynkowane. Elewacja frontowa podzielona jest symetrycznie pilastrami. Wejście główne poprzedzone jest otwartą arkadami kruchtą. Trójkątny szczyt kruchty jest ogzysmowany. Po bokach kruchty symetrycznie rozmieszczone są prostokątne otwory okienne. Pomiędzy środkowymi pilastrami elewacji nad kruchtą znajduje się duży otwór okienny ujęty w profilowane opaski. W środkowej części trójkątnego, obwiedzonego gzymsem tympanonu umieszczony jest otwór w kształcie elipsy. Pozostałe elewacje ozdobione są podobnym detałem architektonicznym. Otwory okienne rozmieszczone są symetrycznie w dwóch rzędach (mniejsze w przyziemiu, większe na wysokości pierwszej kondygnacji). Elewacje rozczłonkowane są symetrycznie pilastrami. Pod okapami dachu głównego korpusu kościoła znajdują się dwa obiegające go profilowane gzymsy - kordonowy i koronujący. Podobnymi gzymsami zwieńczone są ryzality. Elewacje zakrystii zwieńczone są dwoma rzędami obiegających je szerokich, profilowanych i fazowanych gzymsów. Szczyt południowy głównego korpusu kościoła jest identyczny jak tympanon frontonu. Otwory drzwiowe są prostokątne. Drzwi prowadzące z zewnątrz do kruchty są dwuskrzydłowe, a do zakrystii jednoskrzydłowe. Są to drzwi drewniane, deskowo - spągowe, z nabitymi od frontu klepkami. Drzwi do kruchty są ćwiekowane. Znajdujące się wewnątrz kościoła drzwi z nawy do zakrystii są jednoskrzydłowe, płycinowe, przeszklone wielokwaterowo do połowy. Otwory okienne są prostokątne, a w szczytach w formie elipsy. Są to okna pojedyncze, dwuskrzydłowe, przeszklone wielokwaterowo.

Ściany we wnętrzu kościoła rozczłonkowane są pilastrami z bogato profilowanym i fazowanym belkowaniem. Wyposażenie kościoła pochodzi w większości z czasów jego powstania. Ołtarz główny jest drewniany, wykonany w stylu regencji, z obrazem św. Marii Magdaleny z 1 poł. XVIII w. Z tego samego czasu pochodzi ołtarz boczny Matki Boskiej Różańcowej stojący we wnęce przy ścianie zachodniej. Wokół tego ołtarza umieszczonych jest 15 medalionów z obrazami przedstawiającymi tajemnice różańca. Ołtarz boczny stojący przy ścianie wschodniej jest późnobarokowy, pochodzi z 2 poł. XVIII w. Pod sklepieniem nad ołtarzem głównym umieszczona jest grupa posągów z belki tęczowej, złożona z krucyfiksu i rzeźb przedstawiających Matkę Boską Bolesną i św. Jana. Są to rzeźby barokowe o cechach ludowych, z XVIII w.

Wyposażenie kościoła filialnego p.w. Św. Marii Magdaleny-

Kościół filialny p.w. Św. Marii Magdaleny w Malawie, położony na wzgórzach ponad wsią, wzniesiony został ok. 1713 roku z fundacji Jerzego Ignacego Lubomirskiego, według tradycji ludowej na miejscu obrzędów dawnych kultów prehistorycznych oraz z okresu średniowiecza. Zachowane w kościele dwa barokowe ołtarze boczne z obrazami, grupa rzeźbiarska „Ukrzyżowania” i obraz patronki kościoła - św. Marii Magdaleny- z ołtarza głównego pochodzą z pocz. XVIII wieku. Reprezentują cechy sztuki dworskiej oraz wysoki poziom artystyczny nieokreślonego dotąd małopolskiego warsztatu rzeźbiarskiego.

Ołtarz Matki Boskiej Różańcowej należy do nielicznie zachowanych na Podkarpaciu ołtarzy związanych z różańcowym nabożeństwem, posiadający w swej strukturze oprócz obrazu Matki Bożej Różańcowej sznur

różańca oraz zespół 15 obrazów ilustrujących tajemnice różańcowe. Kościół wraz z wyposażeniem posiada dużą wartość kulturową i kultową - jest miejscem pielgrzymkowym często nawiedzanym przez mieszkańców Rzeszowa i okolicznych miejscowości.

Kościół został objęty wpisem do rejestru zabytków nieruchomości decyzją nr A-1272 z dn.3.06.1996r

Wypożyczenie Kościoła p.w. Wniebowstąpienia NMP w Krasnem istnieje od 1410r. Obecny kościół został zbudowany i wyposażony w latach 1742-1748 z fundacji ks. Jerzego Ignacego Lubomirskiego, właściciela Rzeszowa i m.in. Krasnego. Na jego wyposażenie składają się trzy ołtarze, ambona, chrzcielnica, szafki i zapiecki dawnych ław kolatorskich z 1748r. (z herbami J.I. Lubomirskiego i Bpa. W. Sierakowskiego, który konserwował kościół w 1752r.). Wyposażenie uzupełniane było w wieku XIX. Nastąpiła wymiana obrazów ołtarzowych malowanych w 2 ćw. XIX w. przez malarza lwowskiego Karola Stokalskiego oraz malarza Jana Trabińskiego w 1864 r. W wieku XIX parafia związana była z kolatorami z rodziny Skrzyńskich, a następnie Skrzyneckich (generała Jana Skrzyneckiego i jego żony Amelii ze Skrzyńskich i Bielańskich. W pocz. XX w. Krasne było w posiadaniu Romana Potockiego, ordynata łańcuckiego. Zakupiono w tym czasie organy i feretrony, witraże i inne drobne sprzęty liturgiczne. Niektóre z elementów wyposażenia posiadają wysoką wartość artystyczną, są świadectwem kultury i zainteresowań kolatorów oraz ich kontaktów z polskimi i zagranicznymi środowiskami artystycznymi

Zespół kościoła w Krasnem został objęty wpisem do rejestru zabytków nieruchomości nr A-1059 z dn. 19.03.1980r.

KAPLICZKI I KRZYŻE PRZYDROŻNE

Kapliczki i krzyże przydrożne są charakterystycznym elementem krajobrazu wsi i miasteczek Polski południowo - wschodniej. Spotkać można je również na terenie wszystkich wsi gminy Krasne.

Ze względu na tworzywo, z którego zostały wykonane, można je podzielić na drewniane, murowane i kamienne. W ramach takiego podziału wyodrębnić można kilka typów kapliczek, które zarówno w konstrukcji, jak i w wyglądzie zewnętrznym mają wiele cech wspólnych.

Najliczniej reprezentowane na terenie gminy Krasne są kapliczki murowane z kamienia bądź cegły. W grupie tej wyodrębnić można kilka typów kapliczek, z których przeważającą większość stanowią kapliczki prostopadłościennne o podstawie kwadratu. W tej grupie kapliczek wydzielić można jeszcze kilka odmian. Pierwszą grupę stanowią kapliczki, które ze względu na formę wnętrza nazwać można arkadowymi, z prześwitami bocznymi. Dwie kapliczki tego typu spotkać można na terenie wsi Krasne.

Pierwsza z nich usytuowana jest w północnej części wsi Krasne, po wschodniej stronie głównej drogi prowadzącej przez tę miejscowość do wsi Palikówka, obok domu nr 614. Stoi ona na niewielkim placu ogrodzonym metalowym płotkiem. Kapliczka ta wzniesiona została na planie prostokąta. Wybudowano ją z cegły i otynkowano. Posadowiona została na wysokim, wykonanym z cegły, uskokowym fundamencie. Przykryta jest dwuspadowym dachem o konstrukcji krokwiowej, pokrytym deskami i pobitym blachą. Szczyty dachu murowane są z cegły i tynkowane. W elewacji frontowej kapliczki znajduje się szczyt z profilowaną wnęką, w zwieńczeniu której umieszczone jest godło narodowe - orzeł w koronie. Na kalenicy dachu umocowany jest metalowy, kuty krzyż. Pod okapem dachu daje się zauważyć szeroki, uskokowy, profilowany gzyms koronujący. Kapliczka posiada duże otwory okienne, górą zwieńczone półkoliście. W otworach umieszczone są jednoskrzydłowe przeszkłone okna, mocowane w futrynce skrzynkowej. We wnętrzu znajduje się murowana półka, usytuowana na wysokości okien, pokryta betonową wylewką. Wnętrze kapliczki posiada ceglane kolebkowe sklepienie, tynkowane i bielone, w kolorze ścian. W kapliczce tej umieszczona jest drewniana, polichromowana rzeźba ludowa - Pieta (pochodząca zapewne z poł. XIX w., być może z wcześniejszego obiektu).

Druga kapliczka tego typu usytuowana jest w innej części Krasnego - w południowej części wsi, po zachodniej stronie głównej drogi prowadzącej przez wieś, na niewielkim wzniesieniu, tuż przy ciągu jezdni. W głębi parceli znajduje się dom mieszkalny nr 139. Kapliczka ufundowana została ok. 1929 r. przez Bronisława Korabę. Od czasu powstania przetrwała bez większych zmian. Wzniesiona została na planie prostokąta. Posadowiono ją na niewielkiej ławie fundamentowej z betonu, zagłębionej w ziemi. Ściany wybudowane są z cegły łączonej zaprawą cementowo - wapienną. Obecnie jest otynkowana na biało. Dolna część kapliczki posiada obrys szerszy niż górna. Od frontu wmurowano w cokół kamienną tablicę inskrypcyjną, niestety obecnie napis jest już nieczytelny.

Drugą odmianą kapliczek prostopadłościennych są kapliczki wnekowe z dużymi przeszkleniami okiennymi od frontu. Również one są budowane na planie kwadratu i przykryte daszkami dwuspadowymi. Na terenie gminy Krasne kapliczki tego typu występują najliczniej. Spotkać je można prawie we wszystkich wsiach tej gminy - najwięcej takich kapliczek występuje w Malawie (aż 4).

Pierwsza z nich jest usytuowana w centrum wsi, przy głównej drodze, w pobliżu skrzyżowania z drogą do przysiółka Malawa - Kolonia. Wzniesiono ją na niewielkim pagórku, opadającym łagodnie w kierunku południowym, w stronę boiska sportowego. Kapliczka zwrócona jest frontem w kierunku północno - wschodnim. Prawdopodobnie wzniesiono ją w 1 połowie XIX w. Jej budowniczy ani twórca figury umieszczonej wewnątrz nie są znani. Kapliczka ta wybudowana została z cegły i kamienia, a potem otynkowana (obecnie na białło). Wzniesiona została na rzucie prostokąta zbliżonego do kwadratu. Składa się z masywnego cokołu o kształcie zbliżonym do sześcianu i ustawionej na nim właściwej kapliczki w kształcie prostopadłościennym z niszą mieszczącą figurę. Przykryta jest niskim, namiotowym daszkiem, o drewnianej więźbie wspartej na królu. Daszek pokryty jest blachą (poprzednio papą), z okapami podbitymi od spodu deskami i nadwieszonymi nad ścianami kapliczki. Zwieńczony został metalowym krzyżem. We wszystkich ściankach cokołu kapliczki umieszczone są kwadratowe blendy (prawdopodobnie dawniej znajdował się tu napis fundacyjny z datą powstania kapliczki, niestety, obecnie nieczytelny). Cokół u dołu i u góry ogzrymsowany jest szerokimi, fazowanymi gzymsami obiegającymi. Kapliczka posiada dużą, prostokątną niszę, której otwór przeszklony jest obecnie pojedynczym oknem wielokwaterowym. W niszy umieszczona została drewniana figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Kapliczka odnowiona została w 1989 r. przez mieszkankę Malawy, Marię Ziąję. Przez długie lata wokół obiektu rosły cztery stare lipy, obecnie wycięte.

Na terenie Malawy spotkać można jeszcze dwie kapliczki tego typu. Obie położone są w południowej części wsi, na zapleczu głównej zabudowy wiejskiej. Pierwsza z nich, z figurą św. Jana Nepomucena, usytuowana jest niedaleko na zachód od kościoła parafialnego, przy skrzyżowaniu dróg, na wysokim brzegu potoku, w pobliżu zagrody nr 567. Otaczają ją drzewa liściaste i krzewy. Wzniesiona została około połowy XIX w., prawdopodobnie z fundacji gminnej. Według miejscowej tradycji wybór patrona tej kapliczki związany był z jej lokalizacją (nad potokiem i w pobliżu mostu), gdyż św. Jan Nepomucen chronić miał m.in. przed wylewami rzek. Kapliczka ta frontem zwrócona jest na północy wschód. Fundament wykonany został z kamienia łamanego i cegły związanej zaprawą cementowo - wapienną, a ściany wybudowano z cegły ceramicznej i otynkowano. Wzniesiono ją na planie kwadratu. Od frontu, na wysokości ok. 1 m, znajduje się duża prostokątna wnęka o sklepieniu w formie spłaszczonej kolebki. Wnęka ta zamknięta jest jednoskrzydłowym, jednokwaterowym oknem, mocowanym na zawiasach w skrzynkowej futrynce. Wewnątrz umieszczona została drewniana figura św. Jana Nepomucena (oraz kilka gipsowych figurek współczesnych). Kapliczka ta posiada szczyty pełne, murowane z cegły. W szczycie od frontu znajduje się płytka wnęka w wyprofilowanym obramieniu, w której umieszczony jest obrazek Matki Boskiej Częstochowskiej. Przykryta jest dwuspadowym, stromym daszkiem pokrytym dachówką ceramiczną, układaną na łątach. Kalenica dachu osłonięta jest ceramicznymi gąsiorami. Na kalenicy umieszczony został ozdobny, kuty, metalowy krzyżyk. Pod okapami dachu znajduje się szeroki profilowany gzyms w tynku. Od czasów powstania kapliczka ta przetrwała bez większych zmian. W latach 50-tych była gruntownie odnawiana. Obecnie opiekują się nią okoliczni mieszkańcy.

Kolejna kapliczka tego typu znajduje się niedaleko od poprzednio opisanej - w kierunku zachodnim. Usytuowana jest po południowej stronie polnej drogi biegnącej na zapleczu zabudowy wsi, na niewielkim wzniesieniu, obok zagrody nr 599. Ufundowana została w 1899 r. przez Jana Jamrozka, teścia obecnej właścicielki. Znana jest intencja jej powstania: „w podzięce za pomyślność i otrzymane łaski”. Frontem zwrócona jest na północ. Kapliczka ta wzniesiona została na planie kwadratu. Fundament wykonany jest z kamienia i cegły związanej zaprawą cementowo - wapienną, a ściany wybudowano z cegły pełnej, palonej i otynkowano. Cokół, nieco szerszy od kapliczki, wyodrębniony został bogato profilowanym gzymsiem. W cokole tym umieszczone zostały prostokątne blendy. W północnej (frontowej) ścianie kapliczki znajduje się duża, wydłużona nisza sklepiona kolebkowo, z otworem sklepionym łukiem odcinkowym. Otwór ten zamknięty jest jednoskrzydłowym, jednokwaterowym oknem, mocowanym na zawiasach w skrzynkowej futrynce. Wewnątrz umieszczona została figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Kapliczka przykryta jest dwuspadowym dachem o stromych połaciach, pokrytym dachówką ceramiczną układaną na łątach spoczywających na murach szczytów. Kalenica dachu osłonięta jest ceramicznymi gąsiorami. Na kalenicy umieszczony został mały, kuty, ażurowy, metalowy krzyżyk. Pod okapem dachu biegnie profilowany gzyms, przerwany w szczytach - południowym i północnym. Spływy szczytów są również oprofilowane. W szczycie północnym w miejscu przerwanego gzymsu podokapowego znajduje się mała nisza zamknięta górą półkoliście.

Ta nisza także została przeszklona. Otwory obu nisz otaczają profilowane opaski. Kapliczka otoczona jest niskim, metalowym ogrodzeniem z furtką od frontu. Od czasu swego powstania przetrwała bez większych zmian. Rokrocznie jest odnawiana przez właścicielkę i jej rodzinę.

Pojedyncze kapliczki tego typu spotkać można także i w innych wsiach tej gminy. Jedna z nich znajduje się na terenie Krasnego, usytuowana jest w północno - zachodniej części wsi, na zapleczu głównej zabudowy wiejskiej, po zachodniej stronie bocznej drogi (biegnącej równolegle do drogi głównej), w pobliżu domu nr 397. Frontem zwrócona jest na wschód. Kapliczka ta wybudowana została z cegły i otynkowana. Wzniesiono ją na planie kwadratu. Przykryta jest dwuspadowym daszkiem z wysuniętymi okapami, pokrytym blachą. Na kalenicy daszku umieszczony został żelazny, kuty krzyż. Spływy szczytów są oprofilowane. W jednokondygnacyjnej bryle kapliczki znajduje się duża, prostokątna wnęka z płaskim sufitem wykonanym z desek. Wnęka ta jest przeszklona. Wewnątrz umieszczona została figura Matki Boskiej z Lourdes. Kapliczka otoczona jest żelaznym płotkiem. Obok niej rośnie świerk.

Inna kapliczka tego typu znajduje się w Strażowie. Usytuowana jest po północnej stronie głównej drogi prowadzącej przez wieś, obok domu nr 162. Tak, jak poprzednie, jest ona murowana i otynkowana (ostatnio w kolorze żółtym). Wzniesiona została na planie kwadratu. Posadowiona została na nieco szerszym cokole. Cokół ten ozdobiony jest prostokątnymi blendami (możliwe, że z blendzie znajdującej się w ścianie frontowej umieszczony był niegdyś napis fundacyjny, który obecnie jest nieczytelny). Kapliczka przykryta jest dwuspadowym daszkiem pokrytym blachą. Kalenicę dachu zwieńczono metalowym krzyżykiem. Pod okapem poprowadzony został profilowany gzyms koronujący. W ścianie frontowej kapliczki znajduje się duża, prostokątna wnęka zakończona półkoliście.

W tej przeszklonej wnęcie umieszczona została figura Matki Boskiej z Lourdes. Nad wnęką zawieszono latarnię.

Jeszcze inną kapliczkę należącą do tej odmiany spotkać można w sąsiedniej wsi, Palikówce. Jest ona usytuowana we wschodniej części wsi, blisko granicy ze Strażowem, w pobliżu starego Wisłoczyska, po północnej stronie głównej drogi wiejskiej, obok domu nr 11 (d. nr 9). Kapliczka ta wzniesiona została około 1916 r. (wg innej wersji - ok. 1900 r.), z fundacji Józefa i Marii Kuźniarów. Według miejscowej tradycji wybudowano ją dla pomieszczenia posągu św. Jana Nepomucena z rozwalającej się drewnianej kapliczki fundacji Potockich. Wryta na cokole figury data 1846 świadczy o tym, że faktycznie pochodzić ona musi z wcześniejszego obiektu. Ta pierwotna kapliczka znajdowała się w miejscu dziś nieistniejącego już folwarku, usytuowanego po południowej stronie drogi, nieopodal mostu na Starym Wisłoku. Kapliczka, którą można tu zobaczyć obecnie, wybudowana została z cegły i otynkowana (obecnie na biało). Wzniesiono ją na planie kwadratu. Ustawiona jest na niewielkim fundamencie, o obrysie nieco szerszym od cokołu. Jednokondygnacyjna kapliczka posadowiona została na wysokim cokole, od którego wydzielona jest odsadzką. Przykryta jest dwuspadowym daszkiem, pokrytym dachówką ceramiczną układaną na łatach. Końcówki łat w połaciach szczytowych osłonięte są ozdobnie obciętymi deskami - wiatrownicami. Kalenicę dachu nakryto ceramicznymi gąsiorami. Kapliczka zwieńczona jest drewnianym krzyżem. Od strony południowej znajduje się duża, głęboka, prostokątna wnęka, w której umieszczony został wspomniany wcześniej posąg św. Jana Nepomucena. Wnękę zamykają przeszklone drzwiczki, mocowane w skrzynkowej futrynce. W południowym szczycie kapliczki znajduje się obecnie mała, płytka, prostokątna nisza - pierwotnie, przed remontem była tu trójkątna płycina. Kapliczka ta jest remontowana na bieżąco przez jej opiekunkę - Weronikę Szubert. Taki remont miał miejsce m.in. w 1986 r. (w tym przypadku właściwie była to przebudowa).

Kolejną odmianę w grupie kapliczek prostopadłościennych tworzą kapliczki na planie małego kwadratu, które w swej wysokiej czworobocznej bryle posiadają niekiedy kilka małych wnęk. W odmianie tej doszukać się można kilku rodzajów kapliczek, z których pierwszy, najbardziej malowniczy, charakteryzuje się miękkimi formami, zarówno wnęk jak i całej bryły. Na swoisty urok tych kapliczek ma również wpływ prosty lub ozdobny, przeważnie metalowy krzyżyk wieńczący daszek.

Na terenie gminy Krasne znajdują się również figury przydrożne. Jedna z nich usytuowana jest ok. 200 m na północ od obecnej szosy Rzeszów - Przemyśl, na niewielkim wzniesieniu, na terenie wsi Krasne. Zwrócona jest frontem na północ, gdyż pierwotnie postawiona została przy dawnym szlaku handlowym, biegnącym bardziej na północ w stosunku do drogi obecnej (wówczas figura stała po południowej stronie drogi). Wzniesiona została prawdopodobnie na początku XIX lub na przełomie XVIII/XIX w. Wykonana została z cegły, z kamiennymi gzymsami i z kamienną figurą św. Antoniego. Figura ta ustawiona jest na szczycie wysokiej kolumny (ok. 5 m) posadowionej na wysokim (ok. 2 m) cokole w formie sześcianu. Cokół ozdobiony jest prostokątnymi płycinami. Kolumna posiada bazę i kapitel w stylu tokańskim. Pierwotnie była

otynkowana, ale potem przez długie lata była pozbawiona tynku i dopiero niedawno, bo w latach 90-tych została ponownie otynkowana. Kamienna, barokowa figura umieszczona na szczycie przedstawia św. Antoniego trzymającego w prawej dłoni książkę, na której siedzi Dzieciątko Jezus. Na wschód od omawianej figury rosną dwie stare lipy (niegdyś był tu także stary kasztan, dziś już nieistniejący).

Bardzo podobna, do wcześniej opisanej, figura znajduje się również w Strażowie. Usytuowana jest we wschodniej części wsi, przy granicy z Krzemienią, w pobliżu dawnego zespołu dworskiego. Według miejscowej tradycji wzniesiona została przy dawnym szlaku handlowym (podobnie jak miało to miejsce w sąsiedniej wsi - Krasne). Postawiono ją na sztucznie usypanym pagórku. Otoczona jest ogrodzeniem składającym się ze słupków połączonych łańcuchem. Kolumna ma podobną wysokość, jak wcześniej opisywana, również posadowiona jest na wysokim cokole w formie sześcianu. Figura św. Antoniego umieszczona została w szklanej obudowie.

Na terenie gminy Krasne znajdują się także pomniki związane z 500-setną rocznicą zwycięstwa pod Grunwaldem. Były one masowo stawiane w 1910 r. na terenie całej Galicji. Spotkać je można również w kilku wsiach omawianej gminy - w Krasnem, Strażowie i Palikówce. Najbardziej okazały Pomnik Grunwaldu znajduje się w Strażowie. Jest on usytuowany w północnej części wsi, w pobliżu linii kolejowej, na małej wysepce położonej na środku skrzyżowania z drogą do Palikówki. Ma on kształt wzniesionego z polnych głazów stożka, na którym umieszczony jest kamienny krzyż. W połowie wysokości stożka znajduje się półeczka, na której ustawiono rzeźbę przedstawiającą orła w koronie. W późniejszym czasie umieszczono tu również trzy tablice pamiątkowe. Na pierwszej z nich znajduje się napis: „GRUNWALD 1410 - 1910”, a pod spodem data: 1946 (jest to rok odbudowy pomnika). Na drugiej tablicy można odczytać nazwiska mieszkańców Strażowa, którzy polegli za Ojczyznę w latach 1914 - 1920 (jest tu 20 nazwisk). Na trzeciej wreszcie tablicy wymienione są nazwiska Strażowian poległych za Ojczyznę w latach 1939 - 1945. Przed tym pomnikiem leży duży głaz narzutowy, na którym wykuto napis: „GRUNWALD 1410 - 1910”. Cały teren otoczony jest metalowym płotkiem. Pomnik ten uległ zniszczeniu podczas II wojny światowej. Odbudował go znany rzeszowski kamieniarz Janik, wzorując się na pomniku Powstańców Styczniowych, stojącym na starym cmentarzu w Rzeszowie.

Polskie zwycięstwo w bitwie pod Grunwaldem upamiętnili również mieszkańcy sąsiedniej Palikówki. W 1910 r. wnieśli oni pomnik, usytuowany po wschodniej stronie drogi przez wieś. Ma on formę wysokiego postumentu wzniesionego z głazów narzutowych, na którym ustawiono dużą figurę Matki Boskiej z Dzieciątkiem, umieszczoną w szklanej obudowie. Obudowa ta ozdobiona jest ornamentem z wyginanych prętów i zwieńczona metalowym krzyżem. W połowie wysokości postumentu, od frontu, umieszczony jest orzeł, a pod nim napis: „1410 - GRUNWALD - 1910” (na szarfie trzymanej przez orła w szponach). Ponad orłem znajduje się tablica z napisem: „KRÓLOWO KORONY POLSKIEJ MÓDL SIĘ ZA NAMI”. Z tyłu na postumencie również umieszczono tablicę, o kształcie rombu, z napisem fundacyjnym. Brzmi on: „Figurę tę wystawiono ofiarnością obywateli wsi PALIKÓWKI 30/IX 1910”. Teren wokół pomnika otoczony jest metalowym płotkiem.

500-setną rocznicę zwycięstwa w bitwie pod Grunwaldem uczcili także mieszkańcy Krasnego. Oni również ufundowali pomnik - ustawiono go po północnej stronie głównej drogi z Krakowa do Przemyśla, w pobliżu skrzyżowania z drogą prowadzącą przez Krasne do Załęża. Podobnie jak w Palikówce, można tu zobaczyć figurę Matki Boskiej umieszczoną na wysokim cokole z polnych kamieni. Pomnik otoczony jest płotkiem.

Na terenie gminy Krasne spotkać można również krzyże przydrożne. Są to krzyże drewniane, betonowe lub metalowe. Najciekawszy krzyż betonowy usytuowany jest na terenie wsi Krasne, po zachodniej stronie drogi prowadzącej przez wieś w kierunku Załęża, obok nr 149. Ufundowali go w 1895 r. Walenty i Anna Lechowcie, jako podziękowanie za pomyślność i opiekę. Krzyż ustawiony został na kwadratowej betonowej podstawie o wymiarach 1,2 x 1,2 m. Na niej stoi prostopadłościenny cokół, na którym umieszczony został betonowy. Na krzyżu tym zawieszona jest metalowa rzeźba przedstawiająca Chrystusa. Na podstawie, od frontu znajduje się tablica fundacyjna, a na niej napis: „Na chwałę Boga krzyż ten wystawili Walenty i Anna Lechowcie 1895”. Wokół krzyża rozpościera się mały ogródek kwiatowy, a całość otoczona jest metalowym płotkiem na niewysokiej betonowej podmurówce.

Na terenie tej gminy znajdują się również metalowe krzyże przydrożne, przeważnie wykonane współcześnie. Najbardziej okazały z nich usytuowany jest w Palikówce, obok skrzyżowania dróg, w pobliżu torów kolejowych. Jest to wysoka, metalowa, ażurowa konstrukcja, na której umieszczono rzeźbę przedstawiającą Chrystusa.

6.2 Obiekty w Gminie Krasne wpisane Gminnej Ewidencji Zabytków.

Ewidencje zabytków stanowią zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków wyznaczone przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta Gminy w porozumieniu z Podkarpackim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Przemyśle, parki kulturowe.

Ewidencje zabytków na terenie gminy prowadzi wójt w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych gminną ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ewidencje zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W skład wojewódzkiej ewidencji zabytków wchodzi zabytki ujęte w gminnych ewidencjach zabytków.

Obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych ochronie zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (art. 19 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ewidencja zabytków w Gminie Krasne obejmuje 51 obiekty nieruchome (wykaz stanowi załącznik nr 1).

6.3 Zabytki archeologiczne.

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem” (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne (obiekty i warstwy zlokalizowane w terenie) jak i ruchome zabytki (przedmioty) z nich pochodzące. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je za „źródło zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Celem ochrony stanowiska archeologicznego jest niedopuszczenie do zniszczenia warstw kulturowych, a tym samym niedopuszczenie do prowadzenia na tych obszarach prac budowlanych, wykonywania głębokiej orki ciężkim sprzętem rolniczym oraz wykonywania wykopów. Wykaz stanowisk archeologicznych stanowi załącznik nr 2.

7. Założenia programowe - zestawienie celów priorytetowych, kierunków działań i zadań do realizacji programu opieki nad zabytkami na lata 2013-2016.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Krasne na lata 2013-2016 stanowi podstawę dla działań związanych z ochroną dóbr kultury w okresie czterech lat od podjęcia uchwały przez Radę Gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami winien kreować sferę działań prorozwojowych, która ma na celu poprawę funkcjonowania materialnego dziedzictwa kulturowego decydującego w znacznym stopniu o zasobach i walorach gminy. Wykorzystanie zarówno zasobów środowiska przyrodniczego jak i środowiska kulturowego powinno stanowić jedną z polityk gminy.

Pierwszym podjętym i zrealizowanym przez gminę działaniem w strategii ochrony zabytków było opracowanie gminnej ewidencji zabytków. Stanowi ona bazę dla wszelkich dalszych działań w tym zakresie. Warunkiem koniecznym i niezbędnym w formułowaniu priorytetów w zakresie ochrony dóbr kultury jest wskazanie obiektów o unikalnych cechach stylistycznych, wysokich wartościach architektonicznych i historycznych, które świadczą o specyfice regionalnego budownictwa i lokalnej tożsamości kulturowej. Kluczowym zadaniem będzie renowacja kościoła pod wezwaniem NMP w Krasnem.

Głównym i priorytetowym celem programu opieki nad zabytkami w Gminie Krasne jest wzmocnienie ochrony i opieki nad zabytkami oraz poprawa ich stanu zachowania poprzez opracowanie systemowych rozwiązań realizowanych przez władze gminy. Jest to możliwe przy czynnej współpracy władz samorządowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz z właścicielami i posiadaczami obiektów.

Kolejnym celem jest wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, a tym samym podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania. Celem programu jest również wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

8. Instrumenty wdrażania i realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy.

Zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy realizowany będą poprzez:

- 1) Prowadzenie prac remontowo - konserwatorskich przy obiektach zabytkowych na terenie gminy Krasne.
- 2) Podejmowanie starań o pozyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków na terenie gminy Krasne.
- 3) Zmianie sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych na terenie gminy do nowych funkcji,
- 4) Dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach niebędących własnością gminy zgodnie z uchwałą Nr XV/91/2012 Rady Gminy z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie określenia trybu postępowania o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego, poz. 696 z 22 marca 2012 r.),
- 5) Zabezpieczenie obiektów zabytkowych na terenie gminy przed pożarem, zniszczeniem, kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczenie przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych, montaż monitoringu)
- 6) Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych,
- 7) Iluminacja najcenniejszych zabytków gminy,
- 8) Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp.,
- 9) Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy,
- 10) Występowanie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych,
- 11) Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy,
- 12) Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego,
- 13) Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i udział w nich,
- 14) Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych m. in. przy współpracy z placówkami oświatowymi,
- 15) Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy,
- 16) Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechnienia i ochrony kultury materialnej gminy (w tym prac magisterskich i dyplomowych),
- 17) Bieżące prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków,
- 18) Opracowanie szlaków turystycznych wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego,
- 19) Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m. in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy

9. Zasady oceny i monitoringu realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy

Proces osiągania celów Programu opieki nad zabytkami będzie monitorowany przez Zespół Koordynujący, poprzez analizę stopnia ich realizacji. Będzie ona obejmowała:

- 1) bieżący monitoring (przynajmniej raz do roku) gminnej ewidencji zabytków, uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych.
- 2) ocenę zaawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych,
- 3) ocenę realizacji programu wdrażania tras turystyczno- edukacyjnych na terenie gminy,
- 4) ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków
- 5) ocenę kontaktów z właścicielami obiektów, w zakresie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych.

Obowiązek monitorowania realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami wynika z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z ustawowymi zapisami, po dwuletnim okresie funkcjonowania programu, Wójt Gminy przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z jego realizacji. Proces monitorowania będzie polegał na obserwowaniu zmian, jakie zachodzą w wyniku realizacji celów i zadań programu oraz analizie zebranych danych i opracowaniu raportów. Monitorowanie programu i raport z jego realizacji, przeprowadzony po upływie dwóch lat oraz programowanie opieki nad zabytkami na kolejne lata, pozwoli na zweryfikowanie obecnie poczynionych zadań, ewentualną zmianę kierunków działania i dopasowanie programu do lokalnych potrzeb i możliwości finansowych Gminy.

Za prowadzenie na bieżąco monitoringu z realizacji niniejszego programu będzie odpowiedzialna osoba zatrudniona na stanowisku ds. ochrony zabytków i rewitalizacji na terenie Gminy.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy.

Finansowanie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami realizowane jest z różnych źródeł. Podstawowe to:

- 1) Źródła publiczne:
 - a) budżet państwa - m.in. środki w ramach dotacji programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na remont i konserwacje obiektów sakralnych wpisanych do rejestru zabytków,
 - b) Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace konserwatorskie przy zabytkach archeologicznych, nieruchomościach i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
 - c) budżet samorządu województwa - m.in. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
 - d) granty samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, nagrody;
 - e) budżet samorządu gminy - m.in. dotacje na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków; Uchwała Rady Gminy Krasne 24/143/2012 z 25.05. 2012 r. określająca zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.(zał nr.4)
 - f) projekty realizowane przez instytucje kultury;
 - g) fundusze Unii Europejskiej związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe, m.in.: Regionalny Program Operacyjny, Program Operacyjny Infrastruktury i Środowiska, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
 - h) inne źródła zagraniczne.
- 2) Źródła prywatne:
 - a) osób fizycznych - składki i zbiórki publiczne na określony cel dla danej wspólnoty społecznej;
 - b) osób prawnych;

- c) organizacji pozarządowych - stowarzyszeń, fundacji;
d) wyznaniowych osób prawnych.

10 marca 2008 r. osobowość prawną uzyskała Fundacja Ochrony Zabytków wsi Krasne KRS 325456. Fundacja aktywnie uczestniczy w pozyskiwaniu środków na remont kościoła w Krasnem. Celem fundacji są:

1. Ochrona, rewaloryzacja i zagospodarowanie obiektów zabytkowych.
2. Popieranie działań mających na celu rewaloryzację zabytków.
- 3 Współpraca z organizacjami ochrony zabytków.

Finansowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy na lata 2013-2016 będzie realizowane z wykorzystaniem głównie środków z własnego budżetu, w miarę potrzeb i możliwości rozważane będą inne źródła finansowania.

Załącznik Nr 1

SPIS ZABYTKÓW DLA GMINY KRASNE

Gmina	Miejscowość	Obiekt	Materiał	Datowanie	Użytkownik	Rejestr	Uwagi
Krasne	Krasne	Układ przestrzenny wsi		XIV/XV-XIXw.			
Krasne	Krasne	Zespół kościelny - kościół p. w. Wniebowzięcia NMP Krzyż	mur. bet.	1742-1748	kościół rz. - kat.	A-105 9 19. 3.1 980	rozb. wg projektu inż. Zygmunta Bila 1936-37, obok nr 149
Krasne	Krasne	Zespół kościelny - ogrodzenie	mur.	ok. poł. X VIIIw. ?			z bramą główną i bramkami bocznymi; odnowione k. XIX, 1956, 1971
Krasne	Krasne	Zespół kościelny - dzwonnica	mur.	1899			
Krasne	Krasne	Zespół kościelny - kapliczka	mur.	ok. poł. X VIIIw. ?			w ogrodzeniu od wsch.
Krasne	Krasne	Zespół kościelny - kapliczka	mur.	ok. poł. X VIIIw. ?			w ogrodzeniu od pñ.
Krasne	Krasne	Kaplica cmentarna Bielańskich	mur.	4 ćw. XIXw.			
Krasne	Krasne	Kapliczka	mur.	k. XIXw.	wł. Zdzisław Chrzańska		obok nr 397
Krasne	Krasne	Kapliczka	mur.	ok. 1900	wł. Alfreda Pukała		obok nr 614
Krasne	Krasne	Kapliczka p. w. Najśw. Serca Jezusowego	mur.	1929	wł. Roman Korab		obok nr 198
Krasne	Krasne	Kapliczka	mur.	lata 30- te XXw.	wł. Aniela Kulia		obok nr 728
Krasne	Krasne	Szkoła	mur.	ok. 1900	ob. dom nr 120		
Krasne	Krasne	Dom nr 614	drewn.	ok. 180	wł. Aniela Koziół		wymiana dachu 1980
Krasne	Krasne	Dom nr 615	drewn.	ok. 1880	wł. Alfreda Pukała		
Krasne	Krasne	Dom nr 647	drewn.	1927.	wł. Weronika Michno		
Krasne	Malawa	Układ przestrzenny wsi	XIV/ XV(?) XIXw				

Krasne	Malawa	Zespół kościelny św. Wawrzyńca - kościół par. p. w. św. Wawrzyńca	mur.	1921-1923	kościół rz. - kat.		
Krasne	Malawa	Zespół kościelny św. Wawrzyńca - miejsce po spalonym drewnianym kościele	spalony w 1921r.				
Krasne	Malawa	Zespół kościelny św. Wawrzyńca - ogrodzenie	mur.	1921-1923			z bramą główną i boczną i kapliczkami
Krasne	Malawa	Zespół kościelny św. Wawrzyńca - dzwonnica	mur.	1921-1923			
Krasne	Malawa	Kościół fil. p. w. św. Marii Magdaleny	mur.	przed 1713		A-127 2 19.3 .198 0	Nieużytk. od ok. 1790-1847, odnowiony przed 1847, 1869, 1894, po 1915, 1936, 1946,, przebud. wieżyczki na sygnaturkę 1927
Krasne	Malawa	Szkoła	mur.	pocz. XX w.	ob. przedszkole i biblioteka		
Krasne	Malawa	Kapliczka ze św. Janem Nepomucenem	mur.	1 poł. XIX w.	nad potokiem, remont 1950		
Krasne	Malawa	Kapliczka	mur.	4 ćw. XIX w.	wł. Zofia Jamrozek		z figurą MB
Krasne	Malawa	Zagroda nr 28 - stodoła	drewn	ok. 1900	wł. Kostek Aniela		
Krasne	Malawa	Zagroda nr 28 - dom	drewn	ok. 1900	wł. Aniela Kostek		
Krasne	Malawa	Zagroda nr 531 - kapliczka słupowa	mur.	1899-1900			
Krasne	Malawa	Zagroda nr 535 - spichlerz	drewn	1898			
Krasne	Malawa	Zagroda nr 535 - stodoła	drewn	ok. 1900			
Krasne	Malawa	Zagroda nr 535 - dom	drewn	1880	wł. Katarzyna Wiech		remont 1985
Krasne	Malawa	Dom nr 562	drewn	1880	wł. Magdalena Sowa		
Krasne	Malawa	Dom nr 582	drewn	1910	wł. Ignacy Jamrozek		
Krasne	Malawa	Dom nr 583	drewn	1910	wł. Helena Wiech		
Krasne	Malawa	Dom nr 666	drewn	ok. 1900	wł. Tadeusz Lisek		
Krasne	Palikówka	Układ przestrzenny wsi	XIV/ XV(?) XIX w.				
Krasne	Palikówka	Kapliczka św. Jana Nepomucena	mur.	1900	wł. Weronika Szubert		obok nr 11; przebud. 1987
Krasne	Palikówka	Kapliczka grunwaldzka p. w. NMP z Dzieciątkiem	mur./kam.	1910			remont 1987
Krasne	Palikówka	Szkoła	mur.	pocz. XX w.	ob. przedszkole		
Krasne	Palikówka	Dom nr 11	drewn	ok. 1910	wł. Weronika Szubart		

Krasne	Palikówka	Dom nr 21	drewn	ok. 1925	wł. Stępień Marcjanna		
Krasne	Palikówka	Dom nr 42	drewn	1924	wł. Zofia Dudek		
Krasne	Palikówka	Dom nr 43	drewn	po 1918	wł. Maria Cyrnek		
Krasne	Palikówka	Dom nr 58	drewn	1914	wł. Wanda Orłoś		remont 1933
Krasne	Palikówka	Dom nr 80	drewn	1918	wł. Władysław w Kopeć		
Krasne	Palikówka	Zagroda nr 81 - dom	drewn	1922	wł. Zofia Gaweł		remont.
Krasne	Palikówka	Zagroda nr 81 - obora	drewn	k. XIXw.			Remont
Krasne	Palikówka	Dom nr 86	drewn	ok. 1920	wł. Anna Guzek		
Krasne	Palikówka	Dom nr 101	drewn	ok. 1915	wł. Jan Kania		
Krasne	Palikówka	Zagroda młynarska nr 104 - młyn	mur.	ok. 1930	wł. Bojda Janina, GS		
Krasne	Palikówka	Zagroda młynarska nr 105 - dom	mur.	ok. 1930			
Krasne	Palikówka	Dom nr 117	drewn	ok. 1930	wł. Pasierb Domicela		
Krasne	Palikówka	Dom nr 118	drewn	po 1918	wł. Maria Chorzępa		remont 1930
Krasne	Palikówka	Dom nr 397	drewn	pocz. XX w.			
Krasne	Strażów	Układ przestrzenny wsi		XIV/XV(?)-XIXw.			
Krasne	Strażów	Zespół folwarczny - dom rządcy	mur.	pocz. XX w.	ob. dom ; remont 1990		
Krasne	Strażów	Zespół folwarczny - ogród		XIXw.			z resztkami alei topolowej i stawem
Krasne	Strażów	Zespół stacji kolejowej - dworzec	mur.	4 ćw. XIXw.			
Krasne	Strażów	Zespół stacji kolejowej - magazyn I	drewn	k. XIXw.			
Krasne	Strażów	Zespół stacji kolejowej - magazyn II	drewn	k. XIXw.			
Krasne	Strażów	Szkoła	mur.	pocz. XX w.	obecnie przedszkole		
Krasne	Strażów	Zespół stacji kolejowej - dom nr 127	drewn	k. XIXw.			
Krasne	Strażów	Dom nr 283	drewn	1923	FPZ, Kukuyk Maria i Bronisław		
Krasne	Strażów	Dom nr 285	drewn	k. XIXw.	wł. Jachowicz Irena, Elżbieta		

Załącznik Nr 2**SPIS STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH Z TERENU GMINY KRASNE**

Nr stan na mapie	Miejscowość i nr stanowiska	AZP i nr stan.	Rodzaj i chronologia stanowiska	Parcela Uwagi
1	Krasne st. 1	103-77/4	Ślad osadnictwa z OWR (monety rzymskie)	
2	Krasne st. 2	103-77/5	Osada neolityczna Osada kultury przeworskiej -OWR Osada wczesnośredniowieczna (p. faza)	630/10, 633/1-3, 636/1,2,6-10 636/13,16,18 638
3	Krasne st. 4	102-77/31	Ślad osadnictwa kultury przeworskiej - OWR	
4	Krasne st. 5	102-77/5	Ślad osadnictwa kultury przeworskiej - OWR	
5	Krasne st. 6	103-77/15	Osada prahistoryczna	614
6	Krasne st. 7	103-77/16	Ślad osadnictwa z epoki kamienia Osada wczesnośredniowieczna (X-XI w.) Osada prahistoryczna	1423/6,7,17, 1439/3
7	Krasne st. 8	103-77/17	1.Osada wczesnośredniowieczna (XI- XIII w.) 2. osada prahistoryczna	1418/15
8	Krasne st. 9	103-77/20	Ślad osadnictwa z neolitu?	1497/2
9	Krasne st. 10	103-77/21	Ślad osadnictwa prahistorycznego	1340
10	Krasne st. 11	103-77/22	1.osada wczesnośredniowieczna (p. faza) 2.osada prahistoryczna	1220/1,2, 1220/20i23
11	Krasne st. 12	103-77/23	Osada kultury przeworskiej - OWR	1220/34,37, 1220/38, 1220/45-49
12	Krasne st. 13	103-77/24	Osada kultury przeworskiej - OWR Osada kultury łużyckiej ?- EB-Ha Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	1217/37-40, 1217/69
13	Krasne st. 14	103-77/25	Osada kultury przeworskiej - OWR Osada prahistoryczna	1270/2 i 3, 1277/66
14	Krasne st. 15	103-77/29	Ślad osadnictwa z epoki kamienia śl. osadnictwa kultury przeworskiej -OWR osada prahistoryczna	644/5
15	Krasne st. 16	103-77/30	śl. osadnictwa prahistorycznego śl. osadnictwa z XIII-XIV wieku	645/2,4 i 7
16	Krasne st. 17	103-77/31	Ślad osadnictwa prahistorycznego	1256/2
17	Krasne st. 18	103-77/34	Ślad osadnictwa neolitycznego? Ślad osadnictwa wcz. średniowiecznego? Osada prahistoryczna	1326,1350/2, 1344/1 -3
18	Krasne st. 19	103-77/35	Ślad osadnictwa z epoki kamienia	1519/13
19	Krasne st. 20	103-77/39 2.	Ślad osadnictwa z wczesnej EB Ślad osadnictwa prahistorycznego Ślad osadnictwa z p.f. wczesnego lub późnego średniowiecza.	506/2
20	Krasne st. 21	103-77/40	Ślad osadnictwa z epoki kamienia Ślad osadnictwa prahistorycznego	506/6, 11, 506/14-18

			Osada wczesnośredniowieczna	
21	Krasne st. 22	103-77/41	Ślad osadnictwa prahistorycznego	510/3
Nr stan na mapie	Miejscowość i nr stanowiska	AZP i nr stan.	Rodzaj i chronologia stanowiska	Parcela Uwagi
22	Krasne st. 23	103-77/42	Ślad osadnictwa prahistorycznego Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	520
23	Malawa st. 1	103-77/6	Osada kultury przeworskiej - OWR Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego (XIII wiek). Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	1655, 1607
24	Malawa st. 2	103-77/7	Ślad osadnictwa neolitycznego (toporek kamienny (KCSz?))	
25	Malawa st. 3	103-77/18	Ślad osadnictwa z epoki kamienia Ślad osadnictwa prahistorycznego	1514/4
26	Malawa st. 4	103-77/19	Ślad osadnictwa z epoki kamienia Ślad osadnictwa prahistorycznego Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	347
27	Malawa st. 5	103-77/45	Ślad osadnictwa z epoki kamienia	1547
28	Malawa st. 6	103-77/46	Ślad osadnictwa z epoki kamienia	1828
29	Malawa st. 7	103-77/49	Osada wczesnośredniowieczna (XI-XIII w.)	250
30	Malawa st. 8	103-77/50	Osada prahistoryczna Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	637,655,656
31	Malawa st. 9	103-77/51	Osada prahistoryczna Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego (X-XII w.)	825
32	Malawa st. 10	103-77/52	Osada prahistoryczna	850, 851/1i2
33	Malawa st. 11	103-77/53	Ślad osadnictwa z epoki kamienia śl. osadnictwa kultury przeworskiej - OWR śl. osadnictwa prahistorycznego	856/1,859 860,855/2, 868
34	Malawa st. 12	103-77/54	Ślad osadnictwa prahistorycznego	2207
Nr stan na mapie	Miejscowość i nr stanowiska	AZP i nr stan.	Rodzaj i chronologia stanowiska	Parcela Uwagi
35	Malawa st. 13	103-77/55	śl. osadnictwa z epoki kamienia osada prahistoryczna	2341,2343, 2345/1, 2349/1
36	Malawa st. 14	103-77/59	śl. osadnictwa z epoki kamienia osada prahistoryczna	1167, 1168
37	Malawa st. 15	103-77/60	Gródek domniemany	2389,2398
38	Malawa st. 16	104-77/9	Ślad osadnictwa z epoki kamienia	2145
39	Malawa st. 17	104-77/12	Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	3413
40	Palikówka st. 1	102-77/3	Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego (XII-XIII w.)	
41	Palikówka st. 2	102-77/12	Ślad osadnictwa kultury przeworskiej - OWR	
42	Palikówka st. 3	102-77/16	Osada kultury przeworskiej - OWR	

43	Palikówka st. 4	102-77/17	Osada późnośredniowieczna	
44	Palikówka st. 5	102-77/51	osada KPL - neolit osada kultury przeworskiej - OWR	260,277-280 289,290,334 trasa autostrady
56	Strażów st. 1	102-77/2	Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego (XII-XIII wiek)	
57	Strażów st. 2	102-77/4	Osada kultury przeworskiej - OWR	
58	Strażów st. 3	102-77/5	Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego (X-XII wiek)	
59	Strażów st. 4	102-77/6	Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego	
60	Strażów st. 5	102-77/7	Osada późnośredniowieczna	
61	Strażów st. 6	102-78/34	Osada kultury przeworskiej - OWR	
62	Strażów st. 7	103-77/36	Ślad osadnictwa prahistorycznego	
63	Strażów st. 8	103-77/56	osada neolityczna osada średniowieczna (XIIw.)	1036, 997-1000
64	Strażów st. 9	103-77/58	Ślad osadnictwa neolitycznego	717

Wykaz skrótów:

śl. osadn.	-	śląd osadnictwa (1-2 artefakty)
ep. kamienia	-	epoka kamienia
wcz. EB	-	wczesna epoka brązu
wcz. średniowiecze	-	wczesne średniowiecze
p. średniowiecze	-	późne średniowiecze
EB-Ha	-	epoka brązu - okres halsztacki
OWR	-	okres wpływów rzymskich
CLP	-	kultury cyklu lendzielsko - polgarskiego (wczesny neolit)
KPL	-	kultura pucharów lejowatych (kultura neolityczna)
KCSz	-	kultura ceramiki sznurowej (kultura ze schyłku neolit)

Załącznik nr 3**Spis stanowisk archeologicznych w układzie chronologicznym****I. Epoka kamienia**

1. Krasne st.7 /6/
2. Krasne st. 15 /14/
3. Krasne st. 19 /18/
4. Krasne st. 21 /20/
5. Malawa st. 3 /25/

6. Malawa st. 4 /26/
7. Malawa st. 5 /27/
8. Malawa st. 6 /28/
9. Malawa st. 11 /33/
10. Malawa st. 13 /35/
11. Malawa st. 16 /38/

II. Neolit

1. Krasne st. 2 /2/
2. Krasne st. 9 /8/
3. Krasne st. 18 /17/?
4. Malawa st. 2 /24/ - kultura ceramiki sznurowej? (KCSz)
5. Palikówka st. 5 /44/ - kultura pucharów lejowatych (KPL)
6. Strażów st. 8 /63/
7. Strażów st. 9 /64/

III. Wczesna epoka brązu

1. Krasne st. 20 /19/

IV. Epoka brązu-okres halsztacki - kultura łużycka

1. Krasne st. 13 /12/?

V. Okres wpływów rzymskich - kultura przeworska

1. Krasne st. 1 /1/ - monety rzymskie
2. Krasne st. 2 /2/
3. Krasne st. 4 /3/
4. Krasne st. 5 /4/
5. Krasne st. 12 /11/
6. Krasne st. 13 /12/
7. Krasne st. 14 /13/
8. Krasne st.15 /14/
9. Malawa st. 1 /23/
10. Malawa st. 11 /33/
11. Palikówka st. 2 /41/
12. Palikówka st. 3 /42/
13. Palikówka st. 5 /44/
14. Strażów st. 2 /57/
15. Strażów st. 6 /61/

VI. Wczesne średniowiecze

1. Krasne st.2 /2/ - późna faza
2. Krasne st. 7 /6/- X-XI wiek
3. Krasne st. 8 /7/ - XI-XIII wiek

4. Krasne st. 11 /10/ - późna faza
5. Krasne st. 18 /17/?Krasne st. 20 /19/ -późna faza
6. Krasne st. 21 /20/
7. Malawa st. 1 /23/ - późna faza
8. Malawa st. 7 /29/- XI-XII wiek
9. Malawa st. 9 /31/ - X-XII wiek
10. Palikówka st. 1' /40/ - XII-XIII wiek
11. Strażów st. 1 /56/ - XII-XIII wiek
12. Strażów st. 3 /58/ - X-XII wiek
13. Strażów st. 8 /63/ - późna faza

VII. Późne średniowiecze

1. Krasne st. 13 /12/
2. Krasne st. 16 /15/
3. Krasne st. 23 /22/
4. Malawa st. 1 /23/
5. Malawa st. 4 /26/
6. Malawa st. 8 /30/
7. Malawa st. 17 /39/
8. Palikówka st. 4 /43/
9. Strażów st. 4 /59/
10. Strażów st. 5 /60/

VIII. Bliżej nieokreślone kultury prahistoryczne

1. Krasne st. 6/5/
2. Krasne st. 7 /6/
3. Krasne st. 8 /7/
4. Krasne st. 10 /9/
5. Krasne st. 11 /10/
6. Krasne st. 14 /13/
7. Krasne st. 15/14/
8. Krasne st. 16 /15/
9. Krasne st. 17 /16/
10. Krasne s 18 /17/
11. Krasne st. 20 /19/
12. Krasne st. 21 /20/
13. Krasne st. 22 /21/
14. Krasne st. 23 /22/
15. Malawa st. 3 /25/
16. Malawa st. 4 /26/
17. Malawa st. 8 /30/

18. Malawa st. 9 /31/
19. Malawa st. 10 /32/
20. Malawa st. 11 /33/
21. Malawa st. 12 /34/
22. Malawa st. 13 /35/
23. Malawa st. 14 /36/

IX. Chronologia nieokreślona

1. Malawa st. 15 /37/ -gródek domniemany